

SLOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

Letnik VII.

V Ljubljani 15. novembra 1906.

Št. 11.

Zanemarjena in izprijena mladina.

V kratkem se ima na Dunaju vršiti avstrijski kongres za varstvo otrok. Da bi udeleženci imeli zanesljivo gradivo za svoje obravnave, je razposlal pripravljalni odbor okrajnim sodnijam, župnim in šolskim uradom vprašalne pole, da v njih zabeležijo razne pojave zanemarjenosti in izprijenosti med mladino. Podatke iz naše dežele je sodnijski tajnik g. Fran Milčinski obdelal in sestavil v jednotno podobo, ki nam predstavlja dovolj žalostne razmere in vzbuja usmiljenje vsakemu mladino ljubu. (Verwahrloste und entartete Jugend in Krain. Vom Gerichtssekretär Franz Milčinski. Sonderabdruck aus der „Laibacher Zeitung“. Laibach 1906. Im Selbstverlage.) Ker se brošura ne dobi v knjigotržtvu, hočemo tu posneti nje poglavitne točke:

Vsi podatki, ki jih spis navaja se nanašajo le na eno leto (od 1. julija 1904 do 30. junija 1905), ker prej oblasti takih slučajev niso posebej zabeleževale. Vendar nam te številke nudijo dovolj vpogleda v fizično in moralno revščino velikega dela naše mladine.

Slučajev zanemarjenja otrok je bilo dvajset v tem času. Vzroki: ostavljenje otrok, zloraba, grdo ravnanje. V štirih slučajih so stariši kratkoma zapustili, v dveh slučajih so morali otroci stradati „ker oče vse zapije“, v enem slučaju je oče (pijanec) izrabljal desetletnega sina za težka kovaška dela. Sedem otrok je bilo od starišev prisiljenih k beračenju. (Skoraj povesod opomnja: Oče je pijanec in zapije priberačene vinarje.) Slučaji

telesne poškodbe otrok so bili trije, vsi nezakonski otroci, ki so bili na potu svojim materam. Štirinajst od teh zapuščenih, pretepanih in zlorabljenih otrok je bilo že izprijenih. Nekateri so že sami beračili, kradli, se vdali kajenju, pijanosti in še hujšim napakam.

Slučajev izprijenosti, s katerimi so se morale pečati šolske oblasti ali pa sodnije, je bilo 141. Izmed teh 141 izprijencev je bilo le 33 starih čez 14 let. Vsi drugi torej niti kaznjivi niso bili. V času od 1. julija 1904 do 30. junija 1905 je bilo obsojenih na Kranjskem: nedoletnih (manj kot 14 let starih) 20, in sicer 13 zaradi tatvine, 4 zaradi težke telesne poškodbe, eden zaradi hudobnega poškodovanja tujih reči, eden zaradi nasilstva in eden zaradi nevarne grožnje. Mladostnih obsojencev (do 18. leta) je bilo: in sicer zaradi zločinov in pregreškov 97, med njimi zaradi tatvine 37, zaradi težke telesne poškodbe 19, zaradi nenravnosti 14, zaradi hudobne poškodbe raznih stvari 6, zaradi javnega nasilstva proti oblastim 5, zaradi prestopkov je bilo obsojenih 694, in sicer zaradi tatvine 244, zaradi telesne poškodbe 239, zaradi prepovedanih iger 63, zaradi poškodovanja stvari 42.

Najbolj je zastopana izmed zločinov tatvina. Pojavlja se često prav v zgodnjih letih kot tatvina lesa, sadja, rib, divjačine itd.

Opaža se tudi, da se med izprijenci primeroma prav mnogoštevilno nahajajo pekovski vajenci (19). Njihov posel: raznašanje kruha po vaseh in hišah, nabiranje denarja, neredno prihranjevanje in pomanikanje nadzorstva jih napelje na napačno pot. Za temi so med obsojenci najštevilnejši čevljarški (12 večinoma zaradi tatvine) in mesarski vajenci (12 zaradi pretepa in prepovedanih iger). — Zanimiv pojav med izprijenimi otroci so ubožniki. Večkrat zapuste očetovo hišo, brez vsakega razloga, čeprav stariši z njimi lepo ravnajo. Navadno je vzrok mržnja do dela in nagnenja do potepanja. Polovica izprijenih otrok je postopačev in tatov. Zelo žalostna je usoda izprijenih deklic, ker se večinoma vdajo nenravnosti in se le redko zopet spravijo na pravo pot.

Glede osebnih in življenjskih razmer izprijencev je opomniti, da jih je bilo 40 iz Ljubljane (nad $\frac{1}{4}$). Po stanu so bili njih stariši: delavcev 68, malih obrtnikov 34, poljedelcev 33, železničarjev 7, krčmarji 3, nčitelja 2. Večinoma so bili izprijeni otroci taki, ki jim je manjkalo očeta ali matere ali pa obeh, le 37 izmed njih je bilo v oskrbi starišev. Deset odstotkov izprijenih otrok je bilo nezakonskih.

Vzroki izprijenja. Spis poudarja na podlagi nabranih podatkov, da so izprijenosti najbolj izpostavljeni taki otroci, ki nimajo očeta ali matere ali pa obeh starišev, in pa otroci starišev, ki se morajo tako naporno boriti za vsakdanji kruh, da jim ne preostaja časa za vzgojo otrok. — Posebej se navaja vprašalne pole sledeče vzroke: Revščina in gospodarska beda nižjih slojev; izprijenci so večinoma delavski otroci. Nezakonska mati si mora služiti vsakdanji kruh in zanemarja dete. V nekaterih okrajih se kaže kvarljivi vpliv izseljevanja v Ameriko ali Nemčijo. Očetje bivajo v tujini, otroci pa rastejo brez vzgoje. Neizobraženost starišev, ki ne umejo ravnati

z otrokom. Zlasti pa je vir izprijenosti alkoholizem. Pri tretjini vseh slučajev se navaja kot vzrok naravnost pijančevanje očeta ali matere. Šolsko vodstvo Dob poroča: „Izprijeni otroci so večinoma otroci delavcev in kajzarjev, katerih očetje so vdani žganjepitju. Ker očetje vse zapijejo, trpi družina revščino in pomanjkanje. V takih družinah so na dnevnem redu: razprtije, prepir in pretep. Beračenje in tatvina so naravne posledice.“ Spis poudarja, da sta izprijenost mladine in alkoholizem še v tesnejši zvezi, kot kaznivost in alkoholizem. Varstva mladine ni mogoče uspešno vrediti brez zakonite omejitve alkoholizma. Vendar je tudi tu treba vpoštevati pauperizem nižjih slojev, ki je večkrat vzrok, da se otroci privadijo pijančevanja. Dekanijski urad Moravče poroča: „Ker manjka v družinah kruha, imajo stariši navado potolažiti lakoto otrok z alkoholom.“ — Drugi vzroki izprijenosti so: slaba tovaršija (zelo pogosto!) in včasih bolešno razpoloženje (dedljivost itd.).

Pomočki. Kjer starišev ni, ali pa če stariši ne izvršujejo svoje dolžnosti, mora posredovati sodnijska oblast kot varhinja nedoletnih otrok. Sredstva, ki jih more uporabljati so sledeča: svariti zanikerne varhe ali izprijene otroke, odtegniti očetovsko oblast, otroka spraviti v oskrb drugih ljudi (navadno k družinam, le redkokdaj se posreči spraviti ga v kak zavod). V 14. slučajih je sodnija odločila, da se pošlje otroka v popravnico. Javnega takega zavoda pri nas nimamo. Le deželna prisilna delavnica ima poseben oddelek za korigende. A le redkokdaj se posreči izprijenega otroka tje spraviti. Večinoma se deželni odbor brani takega izprijenca brezplačno sprejeti, občine pa tudi nočejo plačevati stroške za oskrbovanje. Ljubljanska občina daje v tem oziru celo slab zgled. Navadni zanemarjeni otroci se pa v prisilno delavnico niti ne sprejemajo, ker šele storjen zločin daje pravico do vstopa. Izkušnja tudi uči, da oddelki za korigende, ki so združeni s prisilnimi delavnicami ne vplivajo blažilno na mladino. Od 23. korigendov ljubljanskega sodnijskega okraja, ki so bili v letih 1898—1901 odpuščeni iz ljubljanske prisilne delavnice le 4 do danes niso bili še sodnijsko obsojeni, vendar se ne ve, če niso morda med tem umrli ali pa jo pobrali v druge dežele. Drugih 19 pa je do preteklega leta storilo že 18 zločinov in 63 prestopkov. Enotna vzgoja je pri tolki mešanici (Slovenci, Nemci, Italijani iz najrazličnejših dežel) skoraj nemogoča. — Dočim se otroci, tako pravi poročilo dalje, prisilne delavnice in oddelka za korigende bolj boje kot zopora in ječe, je pa salezijanski rešilni zavod pri njih na dobrem glasu. Izvanredno pogosto prosijo varovanci pri sodniji sami, naj se jih pošlje v ta zavod. Žal, da mnogokrat tega ni mogoče storiti, ker nikdo ne plača oskrbnine. V salezijanski zavod se sprejemajo otroci od 8.—14. leta. Oskrbnina stane mesečno 24 K; za obutev in obleko je treba še posebej skrbeti. Dežela je sicer pokazala zanimanje za ta zavod s tem, da je napravila 6 ustanov po 200 K, toda v zadnjem času deželni odbor niti teh ne izplačuje, češ — da ni pokritja.

Salezijanski zavod doseže prav lepe uspehe in je zato nujno potreben. Kakor drugod, bi morala tudi pri nas dežela in glavno mesto skleniti po-

godbo z zavodom glede zanemarjenih in izprijenih otrok. Žal, da glavno mesto v tem oziru nič ne stori.

Pisatelj sklepa svoje poročilo s tem, da pozivlje državo na pomoč. Treba je splošne temeljite reforme popravnic, posebej še na Kranjskem, da se razširi in izpopolni salezijanski zavod, da se ustanovi enak zavod tudi za deklice in slednjič zavod, kjer bi se zanemarjeni otroci začasno sprejemali, dokler se drugje definitivno ne preskrbé. — Tako uradno poročilo za Kranjsko na pripravljalni odbor.

Kongres za varstvo otrok se ima vršiti v dnevih od 18.—20. marca 1907. Državna zaveza avstrijskih katoliških dobredelnih društev je soglasno sklenila, da se tega kongresa udeleži in priporoča tudi vsem krščanskim društvom, zavetiščem in zavodom, da istotako store. Ta kongres za varstvo otrok je nevtralna prireditev, za katero se zlasti vlada zanima. Obravnave kongresa bodo potem podlaga za postave in odloke, ki jih bode ministrstvo pozneje izdalo. Zato se morajo predvsem pospeševalci katoliških naprav kar najmarljiveje udeleževati obravnave tega kongresa, da ne bodo prodrli židovsko-framasonski načrti. — Kongres bode imel tri sekcije: varstvo otrok, skrb za mladino in mladinsko kazensko pravo. Razpravljalo se bode o zelo važnih stvareh. Razprava o delu otrok se je sicer izločila, a bode glavni predmet poznejšemu kongresu. Tembolj se bo upoštevalo zanemarjenje mladine in grdo ravnanje z njo. Doslej so določena naslednja poročila: Kaj je storiti, da se varujejo otroci, ki so v oskrbi pri tujih osebah (rejenci in otroci, ki so na hrani) in katere pravice naj bi se dale krušnim starišem teh otrok? — Ali kaže, da se društvom, zavodom in korporacijam, ki imajo otroka v oskrbi, podeli pravice in dolžnosti jerobov, eventuelno pod katerimi pogoji bi se to priporočalo? — Ali je priporočljivo, da se v posameznih občinah ustanove samoupravni organi, ki bi podpirali sodnije pri njih delovanju, v kolikor se tiče jerobstva? — Ali kaže v varstvo zdravja, telesne in moralne integritete otrok postaviti posebne kazenske določbe? — Katere zdravstvene razmere je treba vpoštovati pri vprašanih, ki se tičejo varstva otrok in skrbi za mladino, in kaj bi bilo v tem oziru najprej treba storiti? — Vzroki grdega ravnanja z otroci in pomoč zoper to. — Izkušnje sodnijskih zdravnikov glede grdega ravnanja z otroci. — Organizacija oskrbovanja mladine v Avstriji. — Načrt kazenskega prava za mladino. Za poročevalce so določeni: ravnatelj dr. Riether, deželni sodnijski predsednik dr. pl. Vittorelli, ministerijalni svetnik Schauer, dr. Ed. Lichtenstein, magistratni ravnatelj dr. Weisskirchner, dvorni svetnik profesor Lamasch, prof. dr. Schratzenfroh, Lydia pl. Wolfring, profesor Haberda, prof. Kolisko, dr. Reicher, prof. dr. Lenz, dr. Baernreither. — Pripravljalni odbor je poročila iz raznih kronovin že zdaj dal natisniti. Koncem tega meseca izide prvi zvezek, iz katerega si bode vsakdo lahko posnel natančno podobo o razmerah po Avstriji. V drugem zvezku, ki izide meseca januarja bodo že natisnjena poročila in tretji zvezek bo obsegal razprave o kongresu. O tej važni prireditvi bodemo svoj čas poročali.

G.

Slovenska Šolska Matica.

Odbor „Slovenske Šolske Matice“ je imel dne 28. oktobra 1906 ob 10. uri dopoldne svojo sejo v konferenčni sobi c. kr. I. državne gimnazije v Ljubljani.

Navzočni: predsednik Henrik Schreiner in odborniki: dr. Janko Bezjak, Viktor Bežek, Jakob Dimnik, Franc Gabršek, Franc Hubad, Andrej Senekovič in Alojzij Strmšek, dalje društvena urednika: dr. Fran Ilešič in dr. Josip Tominšek.

I. Predsednik odvarja sejo in pozdravlja navzoče.

II. Tajnik Fr. Gabršek prebere zapisnik zadnje odborove seje z dne 22. aprila 1906, ki se odobri.

Predsednik pripomni, da pri letošnjem občnem zborovanju „Zaveze“ v Šoštanju zato ni predaval, ker so imeli dnevni red že poprej določen.

III. Tajnik poroča o vlogah, ki so se rešile kurentnim potom, in o zahvalah za podarjene društvene knjige, kar se vzame na znanje.

IV. Predsednik naznani, da je sprožil pri odboru „Društva slovenskih profesorjev“ vprašanje o vzajemnem delovanju tega društva s „Slovensko Šolsko Matico“. Nato je prejelo naše društvo od „Društva slovenskih profesorjev“ dopis z dne 18. oktobra 1906, št. 26, s katerim se vpraša „Slovenska Šolska Matica“, ali bi hotela skupno z imenovanim društvom izdajati:

a) popularno-znanstveno knjižnico in b) komentirane šolske klasike.

Sklene se: 1. „Slovenska Šolska Matica“ prevzame izdajanje popularno-znanstvene knjižnice kot društvene knjige, in sicer začetkoma vsako leto po 1 zvezek. „Društvo slovenskih profesorjev“ se naprosi, da preskrbi rokopis do konca julija vsakega leta in da prevzame redakcijo.

2. Za določitev vsebine se nasvetuje poseben odsek, obstoječ iz 3 članov „Slovenske Šolske Matice“ in 3 članov „Društva slovenskih profesorjev.“ Za člane „Slovenske Šolske Matice“ se določijo gg.: H. Schreiner, dr. J. Bezjak in dr. Jos. Tominšek.

3. „Slovenska Šolska Matica“ prevzame založništvo komentiranih šolskih klasikov, njih redakcijo pa „Društvo slovenskih profesorjev.“

4. Ti klasiki se bodo prodajali članom „Slovenske Šolske Matice“ za polovično tržno ceno.

V. „Bralnemu društvu“ v Škocijanu na Koroškem se podari na njegovo prošnjo po 1 iztis dozdej izdanih snopičev „Zgodovinske učne snovi.“

C. kr. vseučiliški knjižnici na Dunaju se podari po 1 iztis vseh dozdanih društvenih knjig, kolikor jih je še na razpolago; zanaprej pa se povabi knjižnica, da pristopi k društvu kot član.

VI. Na dopis pripravljalnega odseka za prireditve slovanske razstave v Pragi l. 1910, se sklene, da „Slovenska Šolska Matica“ načelno soglaša z nameravano razstavo l. 1910. Ako žele, prevzame Matica koncentracijo vsega

pedagoško-slovstvenega delovanja slovenskega, da se tako poda celotna slika na tem polju. V ta namen bi posredovala Matica udeležbo vseh slovenskih pedagoških časopisov, mladinskih spisov itd.

VII. Zaradi zamenjavanja društvenih publikacij z drugimi pedagoškimi in znanstvenimi društvi in časniki se sklene, da sestavi tajnik do prihodnje odborove seje seznamek dotičnih društev in časnikov, da potem odborniki osebno posredujejo pri odbornikih dotičnih društev itd. tako zameno.

VIII. Naprositi je dosedanjega poverjenika J. Ciperleta na Dunaju, da obdrži poverjenišvo še nadalje ali da nasvetuje drugega.

IX. Blagajnik A. Senekovič poroča o blagajniškem stanju:

Do vštetege števila 926 je plačalo:

po 4 K	732 članov,
„ 2 „	54 „
	<hr/>
skupaj	786 članov.
Dohodki	K 5016:50
stroški	K 657:83
	<hr/>
Aktiva	K 5358:67

Spominski listi kažejo dobička K 154:63.

„Navodilo“ k Črnivčevi I. Računici deficita K 300.99.

Ustanovnina znaša K 1857:50.

„Hrv. pedagoško-književni zbor“ šteje doslej 84 članov.

X. Uredniki poročajo, kako daleč je napredoval tisk letošnjih društvenih knjig:

1. „Metodike slovenskega učnega jezika“ je v „Učiteljski tiskarni“ dovršenih 6 pol, ostale 4 pole se dovrše v kratkem. Predsednik naznani, da je odredil, da se tiska ta knjiga v 3000 iztisih, kar se odobri.

2. „Metodika petja“ se bo začela tiskati v „Učiteljski tiskarni“ z novembrom t. l.

3. „Nazorni nauk“, 2. snopič, je že dotiskan v „Hribarjevi tiskarni.“

4. „Zgodovinsko učno snov“, 6. snopič, bo dovršil A. Slatnar v Kamniku do 20. novembra t. l.

5. Pedagoški Letopis“, VI. zv., bo v Blasnikovi tiskarni pravočasno dovršen.

XI. Tretji občni zbor „Slovenske Šolske Matice“ bo v četrtek, dne 27 decembra 1906 ob 3. uri popoldne v Mestnem domu v Ljubljani po dnevnom redu, ki ga priobčujemo na drugem mestu.

Fr. Gabršek

V a b i l o.

Tretji občni zbor „Slovenske Šolske Matice“ bo v četrtek, dne 27. decembra 1906 ob 3. uri popoldne v Mestnem domu v Ljubljani po naslednjem dnevnem redu:

1. Pozdrav predsednika.
1. Predavanje g. ravnatelja Viktorja Bežka o „prirodni pedagogiki.“
3. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju.
4. Poročilo blagajnikovo o denarni upravi.
5. Pregled in odobrenje letnih računov o društvenem gospodarstvu.
6. Določitev nagrad za knjižna dela za bodočo upravno dobo in nagrad za glavne funkcionarje.
7. Proračun za prihodnja tri leta.
8. Odobrenje poslovnika.
9. Volitev: a) predsednika in osem odbornikov,
b) treh odborniških namestnikov,
c) treh računskih presojevalcev.
10. Nasveti posameznih članov, ki pa se morajo vsaj do 5. decembra 1906 naznaniti odboru, da jih poprej odobri in postavi na dnevni red.

Zvečer istega dne bo učiteljski sestanek v prostoru, ki se določi pozneje.

Po treh letih stopi odbor zopet pred društvene člane, da jim poda verno sliko o svojem delovanju v drugi triletni upravni dobi in da sprejme od njih navodila za bodočo dobo. Zato vabi odbor vse p. n. društvenike, da se v kolikor možno obilnem številu udeleže občnega zbora.

Odbor „Slovenske Šolske Matice“.

V Ljubljani, dne 2. novembra 1906.

H. Schreiner,
predsednik.

Fr. Gabršek,
tajnik.

Avstrijski škofje o svobodni šoli.

Vsi avstrijski škofje in nadškofje, ki so se zbrali meseca oktobra na Dunaju k skupni konferenci, so izdali pastirski list, ki se peča z razporoko in modernim gibanjem za svobodno šolo. Poslednje označuje pastirski list s temi besedami:

Nravno-versko vzgojo je tudi posvetna postava sprejela v svojo šolo in postavila vero na prvo mesto učnih predmetov. S tem je dokazana važnost in visoki pomen te vzgoje. S to določbo je sedanja ureditev šole postavno določena. Vi veste, ljubi verniki, da smo večkrat opozarjali na

pomanjkljivost naše šolske postavodaje in skušali isto popraviti. Če smo v zadnjem času te poskuse zadrževali, je vzrok to, da nismo hoteli razburiti duhov v sedanjih nemirnih časih. Toliko bolj nas je užalostilo, da se ravno sedaj poskuša od nasprotne strani celo poslabšati sedanjo vzgojo mladine. Namerava se odstraniti iz šole veronauk in navodila k nabožnemu življenju, in namesto tega uvesti neko brezbarvno in slabotno nravno vzgojo. Prosto šolo hočejo imeti in sicer prosto Kristusovega duha in besede, prosto veronauka in verske vzgoje! Proti takemu počenjanju mi povzdignemo naš glas v pravični ogorčenosti.

Dosedaj je imel poduk v šoli še verski značaj. Veronauk se podučuje v šoli in je postavno zavarovan; istotako se bile verske vaje v tesni zvezi z ukom in sicer vsled šolske molitve, skupnega obiska sv. opravila in skupnega sprejemanja sv. zakramentov. Zato se je še lahko reklo: Bog je še v avstrijskih šolah.

Sedaj bi naj bilo drugače! Veronauk bi še sicer pripustili v šoli, kakor zahteva postava, pa vsa verska znamenja bi mogla izginiti v šoli, z eno besedo njih geslo je: Proč z Bogom iz šole. Ali je s takimi nasprotniki sporazumljenje mogoče? Ne! Proti takemu zahtevanju povzdignemo vnovič opravičeno ogorčeni svoj glas!

Ljubljani v Gospodu! Mi dobro vemo, kaj se nam očita, da smo proti vsakemu napredku na polju človeškega zemeljskega znanja. To očitanje je krivično in neutemeljeno! Nasprotno, mi pozdravljamo vsak zdrav razvoj človeškega duha in se veselimo njegovega napredka. Kar pa obsojamo, je stremljenje, blagostanje človeštva zidati samo na zboljšanje zemeljskih življenjskih pogojev. Zvesti svojim načelom in kot varuhi prave podlage človeškega blagostanja moramo odvrčati vsa taka prizadevanja, ki hočejo naravnost ali po svojih posledicah omajati to podlago. Pač pa se zlagamo s stremljenjem, učni način izboljšati. Seveda se to ne sme zgoditi na škodo najvažnejšega predmeta, veronauka. Mi obžalujemo marsikatero pregreške v uravnavi našega šolskega vprašanja; toda, kar ljudstvu koristi, ne bomo dali odvzeti nam in ne nam izročeni vernikom. Mi se ne bojujemo proti posvetnemu znanju, toda mi zahtevamo skrbno gojenje veronauka in ž njim tesno zvezanih verskih vaj. Zato, dragi verniki, lahko rečemo brez prevzetnosti, če ta stremljenja pobijamo, se ne bojujemo za nas, ampak za vas. Mi se ne bojujemo vsled vladohlepnosti, ampak k temu nas sili usmiljenje do vas in vaših otrok, ki bi naj zrasli nevedni v vsem, kar jim da tolažbo v življenju in srčnost v smrti. Mi se bojujemo za državni red, čeravno smo itak dosti nevarnim napadom izročeni. Mi se bojujemo za podlago blagostanja narodov, ki je veronauk in vera v Boga.“

Pastirski list konča s pozivom na vernike, trdno se okleniti našega najvišjega pastirja papeža, katerega je postavil Jezus Kristus, in se zbirati okoli svojih pastirjev v obrambo žugajočih nevarnosti ter poslušati dobre opomine.

S l o v s t v o .

Ljudska knjižnica. 1. snopič. „Znamene štiri.“ Založba „Katoliške bukvarne v Ljubljani.“ — Pred seboj imamo prvi sešitek novega književnega podjetja, ki je namenjeno najširšim slojem naroda. O njegovem namenu pravi „Vabilo“:

Te-le tri lastnosti bo imela „Ljudska knjižnica“:

Prinašala bo vseskozi zanimivo berivo; krščanstvu sovražnega, izpodtakljiivega ne bo nič sprejela v svoje predale, dasi tudi ne misli biti preveč ozkosrčna; z lično obliko bo združevala najnižjo ceno.

Na videz si je začrtala ozke meje; v resnici pa bo vodila svoje čitatelje širom sveta ter jih v prijetni obliki seznanjala z življenjem in trpljenjem tujih narodov v sedanjosti in preteklosti. Pisatelji naši in tuji so napisali toliko lepega, čistega, umetniško dovršenega, da nam ni treba segati po umazanem berivu, ki draži samo radovednost in kuži domišljijo mladine.

V lepi obliki bistriti glavo, blažiti srce, krepiti voljo, to namerava „Ljudska knjižnica“. S temi cilji bo pa tudi najbolje pospeševala pravo omiko Slovencev. In tako trdno upamo, da bo „Ljudska knjižnica“ v vsaki hiši in da njeni snopiči ne bodo ležali nerazrezani po policah, ampak da se bodo z veseljem prebiral in potem skrbno hranili v domači, družinski knjižnici, ki naj bi jo imela vsaka družina.“

Reči moramo, da je prva povest prav pripravna, pridobiti „Ljudski knjižnici“, kar največ prijateljev in odjemalcev. Z napeto pozornostjo sledi bravec zamotanemu dejanju, ki je vzeto iz življenja londonskih rokovnjačev. Prepričan sem, da bode vsakdo, ki bode čital prvi zvezek, komaj pričakoval nadaljevanja.

Vsak sešitek je preračunjen na tri tiskovne pole t. j. 48 strani in bo veljal 20 vin., po pošti 22 vin. Na mesec bosta izšla dva taka snopiča. „Ljudska knjižnica“ se bode pošiljala

le onim, ki bodo plačali vsaj deset sešitkov naprej ali osebno, ali po položnici, katera bo prvemu in vsakemu desetemu sešitku prideljana; za 10 sešitkov naj se pošlje 2 K 20 v s poštino vred. Ustavilo se bo dopošiljanje z onim sešitkom, s katerim poteče naročnina. Vsa naročila naj se naslovijo na „Katoliško Bukvarno“ v Ljubljani.

»Leposlovna knjižnica“. I. Zvezek. »Razporoka. Roman. Francoski spisal Pavel Bourget. Preložil A. Kalan. „Leposlovna knjižnica“ je namenjena izobraženemu občinstvu. Prvi zvezek se peča v obliki povesti z jako aktualno zadevo, namreč z razporoko, kakoršno hočejo vpeljati tudi v Avstriji. A povest francoskega akademika Bourgeta ni navaden tendenčen spis, temuč živa psihološka slika zajeta iz življenja. Predstavlja nam propast družine, ki je bila ustanovljena po modernem načelu svobodne ločitve in svobodnega združevanja. Udarec za udarcem pade na njo. Materi, ki je bila že enkrat poročena, a se je ločila od svojega moža in živi z drugim v civilnem zakonu, se oglasi vest in jo slednjič tira iz hiše. Sin, ki ga je privedla s seboj v drugi zakon, v odločilnem trenutku noče priznati oblasti svojega očma, vrne se k pravemu očetu in pozneje živi z neko dijakinjo, brez cerkvene, a tudi brez civilne poroke. Žalostna doslednost!

»Leposlovno knjižnico“ prav toplo priporočamo vsem gg. učiteljem in gdč. učiteljicam. Izhajala bode četrtletno. Naroča se pri „Katoliški bukvarni“ v Ljubljani. Cena prvemu snopiču:

Odbor družbe sv. Mohorja naznanja, da je izmed razpisanih nagrad za dve povesti določil prvo nagrado v znesku 3000 kron povesti pod geslom »Življenje je boj«, spisal g. Engelbert Gangl, učitelj v Idriji, drugo nagrado v znesku 1500 kron povesti »Novo življenje«, spisal g. dr. Fr. Detela, ravnatelj v p. v Novem mestu.

Šolske vesti.

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko): Arnšek; na šoli v Globokem pomožni učitelj v Ljubljani g. Avgust Tomić; na deški šoli v Hrastniku def. učitelja gg Franc Lebar in Ignacij Kaffon; na dekliski šoli v Hrastniku def. učiteljici ga. Leticija Kobale-Achtschin in ga. Albina Pop-Thienel; na nemški šoli na Laškem g. Aleksander Permoser; pomožnim učiteljem v celjskem okraju je imenovan def. nadučitelj v Kočah gospod Josip Leskovar; učiteljico za ročna dela je imenovana na šoli v Svetini ga. Marija Pustišek-Stritar, na Dobovi ga. Marija Gajšek-Tramšek. Menjati službo je bilo dovoljeno učiteljici gdč. Mariji Valenčak v Št. Vidu pri Grobelnu in gdč. Ani Wutt v Slivnici. Definitivni učiteljici na dekliski šoli v Šmartnem pri Jelšah gdč. Feliciti Mahovi je dovoljeno poročiti se z. g. Henrikom Šumrom, učiteljem na deški šoli istotam. Na šoli v Runeču v ormožkem okraju je nameščen kot pomožni učitelj g. Oskar Slemenšek — (Goriško). G. Josip Semolič je imenovan za def. učitelja II. razreda v Čadrg-Zalazu, g. Josip Prijatelj za def. nadučitelja II. razrede v Kalu, g. Josip Kenda za def. učitelja in šolskega vodjo I. razreda v Ljubinju, g. Štefan Firm za def. učitelja II. razreda v Logju-Robidiščah, g. Franc Peternel za def. učitelja II. razreda v Sebreljah, g. Ivan Trebše za def. nadučitelja I. razreda Sedlem, g. Frančišek Kokole za def. nadučitelja II. razreda v Podbrdu, gdč. Karolina Pavšič za def. učiteljico II. razreda v Podmelcu, gdč. Berta Pavliček za def. učiteljico III. razreda v Bovcu, gdč. Matilda Boltar za def. učiteljico II. razreda v Podbrdu in g. Rafael Fajgelj za def. učitelja II. razreda v Spodnji Tribuši. — (Koroško). Učiteljska kandi-

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko): Upokojeni učitelj g. Ivan Okorn je bil od c. kr. dež. šol. sveta reaktiviran in kot nadučitelj na Premu nastavljen; provizorični šolski voditelj g. Ivan Kobal na Premu pa je prestavljen v Dolenjo vas pri Senožečah. Provizorično so nastavljene izprašane učiteljske kandidatije: gdč. Marija Modic v Studenem in gdč. Marija Jurca v Hruševju. Kot supletinje so nastavljene: gdč. Marija Kavčič in gdč. Josipina Smole za Podkraj, gdč. Marija Zaletel pa za Prem. Definitivno so bili na svojih dosedanjih mestih nastavljeni gdč. Angela Petrič v Knežaku, gdč. Otilija Jug na Blokah ter za nadučitelja v Studenem g. Mihael Mežan. Na Ig pride kot supletinja gdč. Hermina Bukovič, v Presko pa gdč. J. Beninger. (Štajersko) Imenovani so: Na ljudski šoli v Vučji vasi definitivni učitelj iz Sv. Andreja v Slov. goricah, g. Fran Cvetko; na šoli v Prihovi def. učitelj g. Lovro Serajnik; na šoli pri Sv. Štefanu pri Šmarju prov. učitelj v Markovcih g. Pavel Flere; na deški ljudski šoli v Hrastniku def. nadučitelj g. Ivan Sorčan; učiteljem in voditeljem na ljudski šoli v Razboru g. Avgust Canjko, dosedaj def. učitelj-voditelj v Žusmu. Učitelji, oziroma učiteljicami so imenovani: Na ljudski šoli v Negovi gdč. Ana Vaupotič; na ljudski šoli v Vučji vasi def. učiteljica pri Sv. Andreju v Slov. goricah g. Alojzija Cvetko; na ljudski šoli v Št. Lenartu pri Ormožu prov. učiteljica gdč. Ladislava Laurič; na ljudski šoli v Petrovčah začasno upokojeni učitelj pri Sv. Martinu na Paki g. Josip Kranjc; na šoli v Št. Vidu pri Ponkvi suplent g. Franc Pogačnik; na šoli v Vidmu def. učitelj na Bizeljskem gosp. Rudolf

datinja gdč. Zofka Kodrič je imenovana za podučiteljico pri Sv. Jakobu v Rožni dolini, kandidat g Adam Weber pa za podučitelja v Svečah. Učitelj g. Peter Pirovc je prestavljen iz Kaplje na Dravi v Št. Danijel pri Pliberku kot provizorični šolski voditelj, podučitelj g. Jurij Terbuha iz Sveč v Blate, podučiteljica gdč. Alojzija Stebi iz Doberlovesi v Klobasnico in Marija Zavsel iz Železne Kaplje v Doberloves.

Imenovanje. G. Ivan Bernot, učitelj na II. mestni osemrazredni deški ljudski šoli v Ljubljani, je imenovan za strokovnega učitelja v X plačilnem razredu na c. kr. umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani.

Nižjo gimnazijo v Kočevju razširijo v višjo gimnazijo.

Kranjsko obrtno šolstvo v državnem proračunu za leto 1907. Za kranjske obrtne šole so v proračunu za l. 1907. postavljene sledeče vsote: Za c. kr. umetno-obrtno strokovno šolo v Ljubljani 77.120 K, za 6590 K več kakor pa letos. Za c. kr. strokovno šolo za mizarstvo v Kočevju 30.669 K, za 1080 K več kakor letos. C. kr. strokovna šola za čipkarstvo v Idriji se izpremeni v podružnico c. kr. osrednjega čipkarskega tečaja na Dunaju in je tam postavljena v proračun za to šolo vsota 10.640 K. Za obrtno-nadaljevalne šole je v proračunu 17.000 K, za strokovne tečaje pa 500 K.

Šolski muzej je dobil stalne prostore na ljubljanskem Gradu, kamor se preselil dne 20. septembra t. l.

Umrli je dne 13. okt. t. l. pri D. M. Polju g. Engelbert Kavčič, nadučitelj pri Sv. Križu pri Litiji. Od l. 1894., ko je dovršil učiteljsko pripravnico v Ljubljani, je služboval v Semiču, na Igu in naposled pri Sv. Križu pri Litiji, kjer si

je jeseni l. 1905. ob popisovanju šolskih otrok nakopal kal bolezní, ki ga je ne prav 34 let starega položila v hladni grob.

Dopust. Enoleten dopust je dobila gdč Marija Uršič v Podkrajju, da se udeleži tečaja za meščanske šole v Ljubljani. Zaradi bolezní sta dobila dopust gdč. Frančiška Valenčič, učiteljica na Premu in g. Rafael Zupanc, nadučitelj v Podkrajju. Na dopust je šla tudi učiteljica gdč. Terezija Kubelka pri Sv. Jakobu v Rožni dolini. Do 31. decembra 1906 ima dopust glč. Jerica Zemljan, učiteljica na Igu; dopust ima tudi g. Ivan Košar, nadučitelj pri Veliki Nedelji.

Začasno upokojeni sta gdč. Amalija Sedlak na Mirni in ga Pavla Kobler-Flesch v Ribnici. Stalno upokojeni so nadučitelj g. Ferdinand Kozek v Otmanjah, nadučitelj v Št. Janžu pri Spod. Dravogradu g. Simon Srabotnik, učitelj na Ptujski okoliški šoli g. Karol Zupančič in nadučitelj v Slov. Bistrici g. I. Kristl.

Razširijo se štirirazrednice v Leskovcu, v Št. Vidu nad Ljubljano in v Mengšu v petrazrednice.

Okrajna učiteljska konferenca za Goriško bo dne 21. novembra t. l. v telovadnici c. kr. ženskega učiteljišča v Gorici. Poleg obetanih točk so na dnevnem redu: 1. Kako bi bilo mogoče doseči, da bi odgovarjali šolski vrti določbam § 13. dokončnega šolskega in učnega reda. (Peter Medvešček). 2. Ali je pregled naših podrobnih učnih načrtov potreben in sedaj priporočljiv ter izvedljiv? a) V pritrdilnem slučaju naj se predlaga, kako in kdaj naj bi se pregled izvršil. b) V zanikalnem slučaju naj se navedejo predpogoji, ki bi se morali pred pregledom izvršiti. (Alojzij Verč) 3. Mnenje konference o ureditvi velikih

počitnic v zmyslu določb § 54 dokončnega šol. in uč. reda. (Avgust Poberaj, Andrej Tomazič in Franc Leban). 4. Kakšne stare tiskovine naj bi se obdržale ali izpremenile, katere nove vpeljale? (Franc Strnad). 5. Načrt notranjega šolskega reda za učence v zmyslu § 86 dokončnega šol. in uč. reda. (Ivan Zorn.)

Cesarja Franca Jožefa I. mestna višja dekliška šola v Ljubljani. Letos obiskuje ta zavod sledeče število gojenk: I letnik (v dveh oddelkih) 70, drugi 46, tretji 25, skupaj 141; pedagoški tečaj, ki je s to šolo združen, obiskuje 23 kandidatkinj in trgovski tečaj 38 hospitantinj.

Odkritje nagrobnih spomenikov. Dne 11. oktobra t. l. je logaško učiteljsko društvo odkrilo nagrobni spomenik rajnemu učitelju in šolskemu voditelju g. Alojziju Pircu v Dolnjem Logatcu; dne 1. novembra t. l. pa je Slovensko učiteljsko društvo na ljubljanskem pokopališču odkrilo nagrobni spomenik rajnemu nadučitelju v Naklem g. Ivanu Travnu.

Urnost naše dež. šolske oblasti. Naučno ministrstvo je dovolilo, da sme biti letos na vseh srednjih šolah 3. november šole prost dan; dovolilo je pa tudi, da sme enako tudi deželna šolska oblast dovoliti za ljudske in meščanske šole. In naš deželni šolski svet je to res tudi dovolil, za kar mu bodi izrečena dostojna zahvala, le škoda, da je tozadavno obvestilo dobila večina ljudskih šol po deželi še - le dne 3. novembra popoldne.

Razpisane učiteljske službe. Na enorazrednici na Erzelju je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 20. novembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Postojni. — na drugi mestni deški ljudski šoli v Ljubljani je stalno popol-

niti mesto učitelja. Prošnje do 25. novembra 1906 na c. kr. mestni šolski svet v Ljubljani. — Na trirazrednici v Sv. Križu pri Litiji je stalno, oziroma začasno popolniti mesto nadučitelja. Prošnje do 25. novembra 1906 na c. kr. šol. svet v Litiji. — Po eno učno mesto je stalno popolniti na štirirazrednici v Cerkljah, na trirazrednicah v Št. Janžu, Št. Rupertu in Škocijanu ter na enorazrednici v Črnečevasi. Prošnje do 23. novembra 1906 na c. kr. okr. šol. svet v Krškem.

Slovenska Šolska Matica. Knjige „Slovenske Šolske Matice“ za l. 1906. bodo kmalu dotiskane. Da nam bo mogoče o pravem času sestaviti in natisniti tudi imenik članov našega društva, prosimo p. n. gg. poverjenike, ki nam še niso naznanili letošnjih članov, da to nemudoma store. V isti namen prosimo p. n. učitelje in učiteljice, da čim preje oglase svoj pristop pri svojih poverjenikih. — Častno bi bilo za naš stan, da se tudi letos pomnoži število Matičarjev. Odbor.

Nova šolska poslopja v krškem okraju. Kakor se nam poroča, je dobil krški okraj v zadnjem času dokaj novih, lepih, deloma popravljenih šolskih poslopij. Nove šole imajo n. pr. Št. Jernej, Raka, Bučka, Sv. Duh, Cerklje, Bušečjivas, Hrovaški brod, Kostanjevica, Št. Janž; razširjena šolska poslopja pa Tržišče, Boštanj. Skoro bodo dodelane nove šole: Radeče, Mokronog, Št. Jurij pod Kumom, Kal (Bransko), Škocijan. Priprave za nova poslopja ali za njih razširjenje se delajo v Leskovcu, na Čatežu in še drugod.

Hrvatsko učiteljišče bo premeščeno iz Kopra v Kastav, tako so istrski Hrvatje sami želeli. Že 1. decembra t. l. se preseli I tečaj v Kastav, kjer se popolni v štirih zaporednih letih v samostojno

celotno učiteljišče. Kam bodo dali slovensko učiteljišče? Edino mesto zanje bi bila Gorica. — Kaj bode z vadnico na koprskem učiteljišču, ki šteje letos 42 učencev? Vlada bi morala ohraniti to šolo s slovenskim učnim jezikom.

„**Svobodna šola**“ med Čehi. V Pragi so osnovali 1. novembra centralno učiteljsko društvo: Jednoto Komenskega „Nan en tega društva je gojiti znanstveno proučevanje pedagogike, sistematično zasledovati organizacijo šolstva vseh stopinj in vrst, pripravljati reformne predloge, širiti njih poznavanje in skrbeti za to, da se izvedejo, buditi v najširših vrstah ljubezen do šole in skrbeti za to, da se ustvari prosta, narodna, posvetna češka šola, ki naj bode na nižji stopinji obvezna in brezplačna“, tako določa § 2 društva Komenskega. Iz poslednjih besedi („prosta, posvetna“) je razvideti, da hoče novo društvo pred vsem med Čehi razširjati idejo brezverske šole. Po krivici si je za ta namen izposodilo ime Komenskega. Ta slavni češki pedagog ni hotel ničesar vedeti o brezverski šoli in je glede pouka in vzgoje zastopal prav krščanska načela.

Šolstvo na Štajerskem. Četerorazrednica v Polzeli se razširi na pet razredov. Nadučitelj g. J. Slekovec v Jarrenini je umirovljen. Učitelj g. J. Kavčič je prestavljen od Sv. Kunigunde v Remnik. — V Slov. Bistrici je stopil nad-

učitelj g. J. Kristl po 33letnem uspešnem delovanju v pokoj, pri kateri priliki mu je občinski zastop po posebnem odposlanstvu izrekel zahvalo. — Na štirirazredni deški ljudski šoli v Slovenski Bistrici je razpisano mesto definitivnega nadučitelja. Pravilno opremljene prošnje je poslati do 1. grudnia t. l. krajnemu šolskemu svetu v Slovenski Bistrici. Lepo stanovanje, izvanredno velik vrt in druga plačilna vrsta Slovensko učiteljstvo se naj pridno poteguje za to službo

Vzorne razmere. Na gimnaziji v Cetinju je zdaj odprt tudi peti razred. Petošolci so torej letos najvišji črnogorski dijaki in razvijajo menda zato na nenavadne načine svojo moč. Neki profesor nemščine je dajal nepovoljne redove, ker se dijaki nočejo učiti. Petošolci so se zato uprli, sklenili pretepesti profesorja in ravnatelja in vložiti proti gimnaziji tožbo. Vso stvar prerešetuje zdaj ministerstvo prosvete. Drugi tak znamenit dogodek se je vršil med dvema profesorjema. Eden od teh dveh ima v gimnaziji sina, ki prezira vse profesorje. Na ulici nobenega ne pozdravi, zabavlja čez nje v šoli in jih naravnost zmerja. Eden od teh profesorjev se je zato pritožil na ravnateljstva, a dijakov oče, njegov kolega, ga je pretepel na to na ulici s palico. Dijaki petega razreda se sploh vedno upirajo in ob takih časih stražijo gimnazijo ne Cetinju od vseh strani — orožniki.

D r o b t i n e.

† **Ravnatelj Josip Hubad.** Dne 31. oktobra je umrl na Velikem Lošinju g. Josip Hubad, ravnatelj kranjske gimnazije. Blagi pokojnik je bil velik mladino-ljub in izvrsten šolnik. Kranjska

gimnazija se ima njemu zahvaliti, da se je tako lepo razvila. Sam veren katoličan, je predvsem tudi v verskem duhu vzgajal sebi izročeno mladino. Vzajemno delovanje svetnega in duhovskega uči-

teljstva mu je bilo vzor. Zato je njegova nenadna smrt bridko zadela mnogoštevilne znance in prijatelje.

Pokojnik je bil rojen leta 1850. v občini Vodčice na Gorenjskem. Dopravišči gimnazijo v Ljubljani se je podal na vseučilišče na Dunaj, kjer se je posvetil prirodoznanstvu. Na Dunaju je služil kot enoletni prostovoljec, pozneje pa kot profesorski kandidat na dunajski akademični gimnaziji, nekaj let nato je potoval kot zasebni učitelj in vzgojitelj z baronom Morpurgom in grofom Wodzickim in bil slednjič nastavljen kot suplent na državni gimnaziji v Trstu. Leta 1884 je bil stalno nameščen na takrat obstoječi spodnji gimnaziji v Kranju in bil po njeni opustitvi l. 1886 dodeljen gimnaziji v Ljubljani. Ko so l. 1890/1891 ustanovili drugo državno gimnazijo v Kranju, je dobil profesor Hubad službo na tej gimnaziji. S šolskim letom 1894/1895 se je v Kranju opuščen spodnja gimnazija zopet popolnila višjo gimnazijo, in kot začasnega voditelja so imenovali profesorja Hubada. Že v naslednjem letu je dobil stalno mesto ravnatelja kranjske gimnazije. Leta 1902. je ravnatelj Hubad nevarno zbolel, tako, da so ga morali operirati. Od tistega časa ni bil več popolnoma zdrav. Koncem šolskega leta 1905/1906 je začel ravnatelj Hubad nenavadno hirati. V počitnicah si je iskal zdravja v Kranjski gori in se je podal začetkom leta 1906/1907. potem ko je dobil polletni dopust, na Veliki Lošinj, kjer ga je dohitela smrt. Naj v miru počiva!

Prikriti cilji. Protiversko agitacijo hočejo sedaj s Češkega med nas zanesti. Češko društvo „Svobodna misel (Volna myšlenka) si je, zasnovalo posebno slovensko sekcijo. — Na drugem mestu poročamo o „Jednosti Komenskega“ ki ima med Čehi razširjati agitacijo za

„svobodno šolo“. Prav ta centrala pa snuje zdaj slovansko učiteljsko zvezo, za katero se posebno navdušuje „Učiteljski Tovariš“. O tej stvari je bil že sprejet predlog učitelja Hajnega na učiteljskem shodu v Olomucu dne 10. julija t. l. in ki se glasi: 1. Zbrano učitelstvo naroča odboru kakor tudi predsedništvu „Osrednjega učiteljskega društva“, da ukrene v najkrajšem času vse potrebno, da se ustanovi „Zveza avstrijskega slovanskega učiteljstva v avstro-ogrski monarhiji.“ 2. Odbor naj sporoči vsem avstrijskim slovanskim učiteljskim zvezam, da bo mogla „Centralna zveza avstrijskega slovanskega učiteljstva“ z medsebojnim moralnim in gmočnim podpiranjem bojevati boj zoper internacionalno reakcijo, ponesti med narod pomen učiteljstva in postaviti meje narodnemu šovinizmu. — Drugi odstavek ni koj jasen. Kje je tisti narodni šovinizem, kateremu je treba staviti meje? „Internacionalna reakcija“ je seveda vse, kar je v zvezi z vero in cerkvijo. In proti tej bode boj v prvi vrsti naperjen. Stremljenje novega društva bomo pazljivo zasledovali.

Kako se mora obnašati učitelj zunaj šole. Iz časopisa „L' Ancora di Padova“ posnamemo sledeči odstavek, ki je velikega pomena za vsakega vzgojitelja — Pri tem pa z veseljem opazimo kako tudi dnevniki vsak dan bolj kažejo, kako visoko čislajo dobro vzgojo in kako visoka je služba učiteljev in vzgojiteljev.

„Malo sadu bo obrodil pouk v šoli, ako se učitelj ne bo pošteno obnašal v zasebnem življenju in v družbi. Hočeš ali nočeš: učitelju ne zadostuje, da bi sledil onim pravilom, po katerih se ravnaajo drugi ljudje; treba je, da je v vseh svojih delih popoln, in ta dela naj bodo načelo onih pravil, katera bo izkušal raz-

lagati v šoli, drugače bo on sam razdiral poslopje, katero bo zidal s poukom v šoli. Zgled je vedno zgled: sredstvo je s katerim učitelj vabi pozornost svojih učencev.

Cuissart kliče: „Učenci morajo spoznati v učitelju nenavadnega človeka, človeka, ki ni enak drugim, ker mora biti povsod in vsem v zgled.“

Gorje če učitelj v zasebnem ali družtvenem življenju drugače ravna, kakor uči v šoli! Tedaj z Bogom čast, z Bogom ljubezen, z Bogom veljava, z Bogom napredek. Učenci bodo prvi zapazili nasprotje med poukom in življenjem, sodili ga bodo slabo ter izgubili do njega vse spoštovanje. In četudi učenci ne bodo vsekdar opazili tega obnašanja bodo ga imeli priložnost spoznati v družini, kjer se tolikrat govori o učitelju.

Res je, da ni premišljeno soditi učitelja v navzočnosti otrok, toda učitelj s svoje strani bi se moral truditi, da ne bi dal priložnosti slabi sodbi. Tedaj bo gotova njegova čast, od katere vedno odvisi ljubezen in veljava.

Da vzgojitelj lažje izvršuje svojo službo, mora najprej spoznati osebe, med katerimi deluje, zato mora opazovati razne običaje ljudi, da jih ne žali; vedno mora ravnati vljudno in ljubeznivo, ker ljubezen in vljudnost, medtem ko vabita srca, kažeta olikanega človeka in dobro vzgojeno srce.

Učitelj se mora oddaljevati od strankarstva, ki vzbuja razprtje, rodi sovraštvo in ovira napredek v javnem delovanju. Vzgojitelj mora biti prijatelj vseh, toda na nikogar navezan s preveliko ljubeznijo. Njegovo življenje mora biti prosto in neodvisno, njegovo govorjenje odkritosrčno in častno. In ker mora biti šola njegova največja skrb, naj govori pogosto s starši in naj jih prepriča, da v družini ne sme nikdar manjkati do-

brega zgleda, da se ne sme nikdar delati proti temu, kar se uči v šoli. Učitelj naj jim dokaže, kako morajo vedno skrbeti, kje so otroci, s kom občujejo, ker narava otrok je taka, da radi ene besede, radi enega zgleda izgubijo sad, katerega so pridelali z dolgim poukom.

Ta skrb zunaj šole je potrebna, ako si učitelj hoče pridobiti spoštovanje, ono ljubezen in ono veljavo, od katerih je odvisen napredek, ki ga ima pričakovati od pouka. Vzgojitelj mora iskati način, kako storiti med šolo in družino sladko vez, in tako bo postal svetovalec staršem, ki se bodo vsekdar, ko bodo potrebovali nasveta, obrnili do njega. Tako si bosta šola in družina podali roki in skupno vzgojevali sinove ter pripravljali družbi dobre in poštene državljanke.

Slovensko šolstvo v Gorici. O veselem napredku slovenskega šolstva v Gorici pišejo primorski listi: Lepo znamenje o napredovanju vsakega naroda je dobro obiskovanje njegovih šol. V tem oziru smejo goriški Slovenci v mestu in po deželi ponosni biti na obilno število otrok, ki obiskujejo šole. Tako se je vpisalo v štirirazredno mešano šolo društva Šolski Dom“ v Gorici v „Malem Domu“ 195 otrok, v štirirazredno deško šolo v „Š. Domu“ 203 učenci in v šestrazredno dekliško šolo v istem „Š. Domu“ 331 učenek, skupaj 729 šolskih otrok. Tem treba došteti še 43 učencev iz deške in 98 učenk iz dekliške pripravljalnice, skupaj 141 gojencev, tako, da skupno število ljudskošolske mladine v „M. in Š. Domu“ znaša 870 učencev in učenk. Pa tudi obrtni šoli sta dobro obiskovani. V strokovno šolo za umetno vezenje in belo šivanje se je vpisalo 28 učenk, v tečaj za odrastle 9. V strokovno šolo za krojno risanje, krojenje in šivanje oblek 31 učenk, v tečaj za od-

rasle 13 torej vseh skupaj 81. Večinoma učenik iz vsakdanje šole obiskuje tudi dekliško nadaljevalno šolo, v kateri se podučuje vsak dan od 10 do 12 ure predpoldne. Najbolje je poskočilo število učencev obrtno-nadaljevalne šole, katerih se je vpisalo za nedeljske tečaje 212, tako da za obstoječe tri razrede ne zadostuje po ena šolska soba, ampak so se morale vzeti še druge na pomoč.

Vseh učencev in učenik je torej v „M. in Š. Domu“ 870, 81, 212, skupaj 1163.

Tudi šolski zdravnik je že nastavljen na tem slovenskem zavodu. „Gorica“ poroča:

Šolski zdravniki so znani na Nemškem že dlje časa. Pri nas se jih spominja še le zadnji šolski in učni red za obče ljudske šole z dne 29. septembra 1905. Njihova naloga je ogledati si od časa do časa šolske prostore in šolsko mladino ter odrediti, kar je potrebno v zdravstvenem oziru. Šolski in učni red določuje, naj učitelji v vseh stvareh, zadevajočih zdravje šolskih otrok, vprašajo za svet zdravnika, kateremu je poverjeno paziti na zdravstvene koristi v šoli, in naj podpirajo njegovo delovanje v vsakem oziru. V učni zavodih društva „Šolski dom“ v Gorici v „Malem in Šolskem domu“ je prevzel mesto šolskega zdravnika brezplačno dr. A. Brecelj, praktični zdravnik v Gorici. Od časa do časa bo obiskoval posamezne razrede, ogledoval šolske prostore in otroke ter dajal potrebna navodila. Zdravil bo brezplačno tudi na domu otroke iz društvenih šol, ki prinesejo priporočilo od svojega učitelja ali učiteljice. Dr. Brecelj se je udeležil ortopedičnega tečaja, ki se je bavil izključno z zdravstvenimi zadevami otrok, in ima v tem oziru najnovejše izkušnje. Mestni otroci, ki bivajo pogosto v ozkih, zaduhlih prostorih in se ne gib-

ljejo toliko, kolikor bi trebalo za njihov telesni razvoj, potrebujejo zdravniške pomoči in nasvetov veliko bolj ko otroci na kmetih, ki živijo in se gibljejo v svežem zraku ter vežbajo telo v vsakovrstnih skokih in naporih. Častitamo „Šolskemu Domu“, ki, kakor je na dobrem glasu v podučevanju, bo prvokoval tudi z ozirom na šolskega zdravnika in šolsko zdravstvo. Vsa hvala zdravniku, ki je brezplačno prevzel ta trud.

Šolski bojkot Poljakov na Pruskem. Iz Poznanja javljajo, da se med Poljaki čimdalje bolj širi bojkot proti nemškemu pouku veronauka v šolah. V več slučajih so se Poljaki javno uprli učiteljem. V mestu Poznanju se upor omejuje na pismene proteste. Poljski provincijalni listi napovedujejo nadaljevanje štrajka.

Štrajk se je pričel razširjati tudi na zapadno Prusko. Kakor poročajo iz Toruna, so v nekaterih vaseh učenci izjavili v šolah, da so jim doma očetje in matere prepovedali moliti v nemškem jeziku in se učiti veronauka v tem jeziku. V koniškem okrožju je 600 poljskih očetov poslalo preko škofa v Kulmu prošnjo na prusko naučno ministrstvo, da se šolah uvede pouk v veronauku v poljskem jeziku.

Kakor javljajo iz Poznanja, je prišlo v Šubinu 20. t. m. do hudih škandalov v šoli. Šolske oblastnije so odredile, da se imajo zapreti vsi otroci, ki niso hoteli moliti nemški. Popoldne so očetje otrok udrli v šolske prostore ter so se postavili proti učiteljem. Konečno so očetje izpraznili šolo vzlic temu, da je bila policija poklicana na pomoč. Od sedaj naprej zasede policija vsakikrat šolo, ko bodo otroci morali „sedeti“ radi enacega vzroka.

Legia nazionale je odprla italijansko šolo v čisto slovenski občini Krka-

vici v Koprskem okraju. V šolo se je vpisalo 53 slovenskih otrok. Materijalna odvisnost od laške gospode je stariše prisilila poslati svoje otroke v to poitalijančevalnico.

Javno knjižnico so osnovali v Ajdovščini; odbor je prosil občinski zastop, naj da knjižnici brezplačno primerne prostore.

Za pohabljenje. V Clevelandu hoteta F. M. Cormier in A. W. Fritz pod imenom „Theo Associated Manufacturing Co.“ zgraditi tovarno v kateri bodo opravljali delo samo pohabljenca, izdelovali bodo predpasnike in jopiče, stroje za popraviljanje čipk in slične stvari, ki se lahko izdelujejo brez velike telesne moči. Že pred nekoliko meseci je otvoril gospod Cormier delavsko posredovalnico za pohabljenca, in zglasilo se jih je toliko, da je sklenil ustanoviti tovarno za pohabljenca

Posledice vzgoje v ponemčevalnih šolah. Pod tem naslovom poroča praški katoliški dnevnik „Čech“ v svoji 301. številki iz dne 1. novembra 1906: Nedavno je v Trnavki umoril češkega dečka učenec tamošnje ponemčevalne šulferajnske šole. Ta zločin je v globino duše pretresel vse prave prijatelje omike, zakaj iz tega slučaja se jasno vidi, kakšna škoda in zlo se napravlja človeštvu, ako se otroci duševno mučijo v šolah, katerih učnega jezika ne razumejo. Vzgoja in pouk je seveda tudi v takih šolah za nič. Žalibog, krvavi slučaj trnavski ni osamljen. Iz čeških Budjevovic prihaja poročilo, da je učenec nemške šole, petnajstletni Janovsky, v ponedeljek ob 8. uri zjutraj v Adamovu ustrelil s flobertovo puško češkega šolarja in siroto trinajstletnega Bogomila Skalického, ki je s svojo sestrico obiskoval češko šolo v Rudolfovem. Sirota Skalicky je že daljši čas moral prenašati sirovosti od Janovskega, ki je v

nemški šoli posirovel. Kadarkoli je Janovsky srečal Skalického, zmerjal ga je in tepel. Tako je bilo tudi omenjenega jutra v ponedeljek. Sirota Skalicky s svojo sestro je šel v šolo; na potu je srečal tri fante z njihovim tovarišem Janovskym. Siroveži so ga takoj napadli in začeli tepsti. Jokajoč je šel ubogi Skalicky dalje in je samo rekel svojim napadalcem: „Le to si zapomnite! Bog vam bode vrnil, kar ste meni storili. To bom povedal v šoli gospodu učitelju.“ — Te besede so v nemški šulferajnski šoli odgojenega Janovskega tako razkačile, da je planil na jokajočega Skalického in ga je s flobertko ustrelil v glavo. Nesrečni češki deček je smrtno ranjen padel na tla. Sirovi in brezvestni morilec je zbežal v gozd. Uboga žrtev siroveža, smrtno ranjeni Skalicky, ves krvav, se je zvižgal v bolečinah na tleh. Na vpitje njegove sestrice so prihiteli ljudje in prihitel je tudi orožnik. Pogled na nedolžno, s smrtjo se borečo žrtev, je bil srce pretresujoč. Vse, tudi orožnika so polile solze. Poklican zdravnik dr. Huller je spoznal, da je dečkova rana smrtna. Namesto v šolo so spravili reveža v budjevoviško bolnišnico, kjer je v kratkem umrl. Nesrečni deček je sin vdove, ki je polagala vanj velike nade. Bil je priden, tih, miren, pobožen deček, ki je v šoli zelo dobro uspeval. Revež je postal žrtev siroveža, ki v ponemčevalni šoli ni bil niti vzgojen niti omikan.

Minister — pa zopet učitelj. Ministrstvo v Švediji, ki je prevzelo državne posle meseca oktobra l. 1905 je moralo sedaj odstopiti zaradi volilne pravice. V tem ministrstvu je bil naučni minister nekdanji učitelj ljudske šole, državni svetnik Fritjof Berg. Zaradi tega odstopa se je odločil Berg, da se vrne v svoje prejšnjo učiteljsko službo.

Najmanjša knjiga na svetu. Svoji čas je izdala knjigarna bratov Salmi v

Padovi (na Laškem) knjigo, ki je ostala do danes najmanjša na svetu. Knjiga je tako velika, kakor nohet na ženski roki; dolga je 10, a široka 6 milimetrov. — Vsebuje pismo, ki ga je pisal l. 1615 veliki zvezdoslovec Galileo Galije, na Kristino Lotarinško. Knjižica ima 205 strani, na vsaki strani je 9 vrst. Tisk je lep in razločen, da se more čitati brez povečalnega stekla.

Draga knjiga. Med najdražje tiskane knjige sodi psaltir, ki sta ga leta 1459. tiskala Fust in Schöffer. Ta knjiga je iz velina in je bila tiskana v samo 20 izvodih. Za 12 izvodov se zna še dandanes, kje se nahajajo. Leta 1844 je bil en izvod te knjige prodan za ceno 125.000 kron. Leta 1904. je neki frankfurtski antikvar kupil en iztisk tega psaltirja na javni prodaji v Kodaču za 100 000 kron.

Azil za mladoletne, ki so bili sodnijsko kaznovani, pa je upanje o njih, da ne zaidejo več na kriva pota, so otvorili na Šentpeterski cesti v Gorici. Društvo za varstvo takih mladoletnih je najelo tam hišo ter nastanilo za sedaj 8 takih mladeničev pod nadzorstvom upokojenega orožniškega stražmeštra Cigoja; prostora je za 10. Društvo obskrbuje tudi nadzorstvo drugih starejših bivših kaznencev, katerim je preskrbelo delo, tako da izvršuje društvo res lepo, humanitarno nalogo. V azilu je prirejeno vse prav čedno ter je skrbjeno za najstrožji red. Otroci čutijo to dobroto, in vrača se jim veselje do poštenega dela in rednega življenja; upati je, da se jim tudi vrne ter da popolnoma pozabijo na luknje in skednje, po katerih so se potikali ter počeli kaznive reči. Predsednik društvu je vit. Catinelli, podpredsednik prošt Faidutti, v odboru so tudi sodnijski svetnik Jeglič, sodnijski pristav dr. Snider itd. Mladenci v azilu imajo 10—15 let; po narodnosti so: 7 Lahov, 1 Slovenec. — Društvo naj izkuša pri-

dobivati si po vsi deželi vedno več članov in podpor.

Večerne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu. V zadnji seji mestnega sveta tržaškega je utemeljeval dr. Rybač svoj predlog o ustanovi večernih šol v slovenskem jeziku v predmestjih in v zgornji okolici, rekoč, da je na vseh večernih šolah učni jezik le italijanski. Prebivalstvo pa je italijansko in slovensko, zato bi morala občinska uprava skrbeti za obe narodnosti. Če pozna občina slovenske prebivalce, kadar morajo plačevati doklade, jih mora poznati, kadar zahtevajo, naj se skrbi za njihove kulturne in gmotne potrebe. V okolici je še večja potreba večernih šol nego v mestu, ker zunaj je še več analfabetov, kakor nam kaže zadnja statistika: v mestu jih je 21%, v spodnji okolici 36, v zgornji 35. Na podlagi teh izvajanj je staval govornik predlog, da se tudi v predmestjih in v zgornji okolici ustanove večerne šole s slovenskim učnim jezikom. V formalnem pogledu je predlagal, naj se ta predlog izroči odseku. Predlog dr. Rybača je bil sprejet soglasno in brez vsakega prigovora.

Učiteljišča v Avstriji. Leta 1905/6 je bilo v Avstriji 49 moških učiteljišč z 8668 kandidati (v IV. letniku 1878 kandidatov) in 19 ženskih učiteljišč s 3738 kandidatinjami (v IV. letniku 900 kandidatinj.) Priraslo je v tem letu učiteljišče za moške, namreč češko v Poljski Ostravi. Število obiskujočih je poskočilo za 476, in sicer 414 kandidatov in 62 kandidatinj.

Nemških moških učiteljišč je 22, in sicer po 2 v Dol. Avstriji, na Moravskem, v Šleziji, na Tirolskem, na Štajerskem, po 1 v Gor. Avstriji, na Salcburškem, na Koroškem in v Bukovini, 8 pa na Češkem; čeških je 12, in sicer: 8 na Češkem, 3 na Moravskem in 1 v Šleziji, poljskih je 5 v Galiciji, poljsko-rusinskih

6 v Galiciji, 1 nemško-slovensko v Ljubljani, 1 hrvaško v Dalmaciji, 1 laško v Roveredu na Tirolskem, 1 nemško-slovensko-hrvaško-laško v Kopru. Ženskih učiteljišč je, in sicer: 10 nemških, 2 na Dunaji, po 1 v Lincu, v Inomostu, v Gradcu, v Pragi, v Brnu, v Opavi, v Černovicah in v Celovcu; češki sta 2, v Pragi in Brnu; poljska so 3, v Krakovem, v Levovu in v Přemislju; 1 nemško-slovensko v Ljubljani, 1 hrvaško v Dubrovniku, 1 laško v Tridentu, 1 nemško-laško-slovensko v Gorici.

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. 176. vodstvena seja se je vršila v sredo, dne 17. oktobra 1906 v družbinih prostorih „Narodnega domu.“ Navzoči: Tomo Zupan (prvomestnik), dr. Karol vitez Bleiweis Trsteniški, Fran Črnagoj, Aleksander Hudovernik (blagajnik), Luka Svetec (namestni prvomestnik), Anton Svetek, dr. Ivan Svetina (tajnik), Ivan Šubic in Ivan Vrhovnik. Izmed nadnadzorništva je bil navzoč dr. Vladimir Ravnihar. Svojo odsotnost sta opravičila vodstveni ud dr. Pavel Turner in vodstveni svetovalec Ivan Murnik. — Po običajnem pozdravu je častital prvomestnik — otvorivši sejo ob 3 uri pop. — namestnemu prvomestniku Luku Svetecu na njega jutrišnjem 81. imendanu ter prijavil, da je postal slavljeneц povodom svoje 80 letnice dvakratni zastopnik dveh novih pokroviteljnin. Združena odbora šentpeterske ženske in moške podružnice ter združena odbora obeh ljubljanskih srednjemestnih ženskih podružnic sta darovala namreč po eno pokroviteljnino, koji se vpiseta na ime nam. prvomestnika. — V svrhu hitrejšega reševanja družbinih zadev se je sklenilo ustanoviti dva odseka in sicer šolski in gospodarski odsek. V šolski odsek so bili izvoljeni: Ivan Šubic (načelnik), dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniški, Fran Črnagoj, dr. Ivan Svetina in Ivan

Vrhovnik; v gospodarski odsek so pa bili izvoljeni: Aleksander Hudovernik (načelnik), dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniški, Fran Črnagoj, Anton Svetek in Ivan Vrhovnik. Ko se je še rešilo mnogo družbinih agend ter se je imenoval dr. Ivana Svetina vesoljnim tajnikom, je zaključil prvomestnik ob 6. uri sejo.

Zakon proti kajenju pripravljajo na Angleškem. Deček pod 16. letom, ki ga bodo zalotili, da kadi, ali da ima pri sebi tobak, bo moral plačati 40 šilingov kazni. Tudi prodajalci, ki prodajajo otrokom tobak, bodo z enako globo kaznovani. Če bi prodajali otrokom tobak večkrat, se jim kazen zviša do 600 K. Komisija, ki se peča s tem vprašanjem, je mnenja, da kajenje privede moške do pijančevanja, ki je zopet vzrok nesreč in zločinov

V državnem proračunu za leto 1907 zahteva naučno ministrstvo 90 milijonov 460 266 K (lani 87.260 902 K) in sicer med drugim za gimnazijske stavbe na Štajerskem 10.500 K, na Kranjskem 31.400 K, na Primorskem 7400 K. Za realčne stavbe na Štajerskem 18.400 K, na Primorskem 2000 K. Za obrtne šole na Štajerskem 8000 K, na Koroškem 5000 K, na Primorskem 2850 K. Za ljudske šole na Štajerskem 20 300 K, na Koroškem 14 380 K, na Kranjskem 2667 K, na Primorskem 8000 K. Za meščanske šole na Primorskem 32 100 K.

V Celju so šole brez veronauka, brez molitve, brez sv. zakramentov! „Slov. Gospodar“ poroča: Šolske razmere v našem mestu in okolici so vedno neznošnejše. Za slovenske ljudske šole se bijemo že leta in leta. A dozdej še nimamo niti ene javne šole za dekleta iz okolice. Pripravljen je že kraj za zidanje novega šolskega poslopja za deško šolo, a vladni krogi ne pustijo zidati. Medtem pa zidajo Nemci v mestu šolo za šolo. Čez eno,

kvečjemu dve leti bodo postavili za Gaberje novo dvojno petrazredno (za dečke in dekleta) ponemčevalno šolo, s katero upajo uničiti celjsko okolico v narodnem oziru. Nemške celjske šole pa niso le v narodnem oziru Slovincem nevarne, ampak že tudi v verskem. Na šolah, kjer je neki Pražak za ravnatelja, v treh razredih ne smejo več moliti molitve, ki jo je sam Jezus učil: „Oče naš“, iz enega razreda pa so že sploh odpravili veronauk: katehet nima tam ničesar več opraviti tam ni molitve, ne prejemanja sv. zakramentov. To je tista „svobodna šola“ brez Boga, brez vere, brez verske vzgoje. Slovinci, čas nas kliče v verski in narodni boj proti oskrunjevateljem naših najdražjih svetinj: vere in besede materine! Proč s takimi šolami, slovenskih otrok ne v take šole! Vlada, daj že vendar slovenski deci slovenske šole! Vstani ljudstvo, in govori!

Nova šola. V fari Št. Janž na Dolenskem je na visokem hribu Kal podružnica te župnije. Pred 80 leti je bila pa na Kalu samostojna župnija. Ker so bili pa župnika baje domačini ubili, opustila se je ta fara, ki ni dobila več svojega duhovnega pastirja in se pridružila Št. Janžu. Šolo so bili pač pred leti tu ustanovili, a ker niso dobili zanjo prostorov tu, predstavili so jo bili na sosednji hrib Bransko, kjer je bil dal posestnik sobo brezplačno. Letos pa so na Kalu dozidali šolsko poslopje, v kateri bode za sedaj le enorazredna šola in v kateri bode prostora tudi za 2. in 3. razred za slučaj, kadar bode treba šolo razširiti. — Dočim je imela šola Bransko-Kal do zdaj le neizprašane učitelje, dobila je letos v osebi

g. Vajde mlado izprašano učiteljsko moč, kateri se je v ponebeljek 5. t. m. nova učilnica slovesno izročila.

Osebna vest. Učitelj in vodja ljubljanske gluhonemnice g. J. Pianekci je napravil v Gorici izpit za učitelja na gluhonemnici.

Vadniški učitelji in učitelji c. kr. ljudskih šol so imeli 22. julija shod. na Dunaju. Glavne njih zahteve so sledeče 1. Prva in druga petletnica se povišaj od 200 na 300 kron, tretja, četrta in peta pa od 300 na 500 K. 2. Uvrstijo naj se v IX. činovni razred po preteku 5 let in v VIII. plačilni razred po preteku 25 let z naslovom glavnega učitelja. Vračunava se službena doba od dneva usposobljenostnega izpita. 4. Službena doba se skrči od 40 let na 35 let. 5. Ure, ki se porabijo pri lokalnih konferencah, se vračunajo kakor službene ure. 6. Preskrbe naj se jim ustanove, da se morejo udeleževati ferialnih tečajev. 7. Pri izberi c. kr. okraj. šol nadzornikov in pri imenovanju glavnih učiteljev se naj ozira v prvi vrsti nanje.

Pozor tamburaš! Izašle so najnoviji Albumi za brač 1. ito: Album hrvatskih narodnih pjesama, Album slovenskih narodnih pjesama, Album bosanskih narodnih pjesama, Album srbskih narodnih pjesama, nadalje tamburaške šole od Stjepušina, Farkaša i od Tomića. Popis tamburaških kompozicija, albuma i školah šalje se svakomu franco. Dobiva se sve gore navedeno samo kod Prve siskacke tvornice tambura J. Stjepušin u Sisku.

„Slovenski učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.
